

Făpturile fantastice cocoțate pe clădiri

Te-ai plimbat vreodată prin zona veche a unui oraș, acolo unde găsești clădiri impunătoare din piatră aliniate pe străzile bătătorite de timp? Te-ai simțit vreodată urmărit când mergi pe stradă, ca și cum ochi vigilenți îți măsoară fiecare pas? Ei bine, dacă îți vei ridica privirea către cer și către acoperișurile unor astfel de clădiri vechi, vei surprinde uneori câte un ochi de piatră care te fixează cu privirea-i intensă.

Un ochi curios și scormonitor va găsi printre coamele acoperișurilor o întreagă colecție de făpturi fantastice care își păzesc cu strășnicie templul de piatră. Acestea se înfățișează lumii sub forma unui gargui, unui grotesc sau chiar a unei himere, ori a unei alte bestii înspăimântătoare. În special vechile catedrale în stil Gotic (perioada cuprinsă între secolele al XII-lea și al XV-lea) beneficiază de „serviciul" unor astfel de animale fioroase care le păzesc culmile acoperișurilor. Există însă și castele sau fortărețe care își prezintă, alături de catedrale, colecția de animale fantastice, spre spaima omului de rând.

Dacă ai fi trăit în timpurile în care aceste ființe au fost cocoțate pe vârfurile lor de piatră, undeva în Evul Mediu, ai fi știut că se credea despre ele că au rol de protecție, de a ține departe spiritele rele, că garguiele sunt gardienii clădirilor. Însă ai fi aflat și că acest rol era doar unul simbolic, de personaj de legendă, și că, practic, garguiele aveau o funcțiune clară: sunt predecesoarele burlanelor și jgheaburilor din ziua de azi și sarcina lor este de drenaj. Astfel, acești gardieni cu gurile căscate îndepărtează apa de ploaie de zidurile și fundațiile clădirii și o proiectează cât mai departe, pentru a proteja structura de eroziunea apei.

Catedrala din Köln, Germania.
Foto:Shannon Ross-Albers, Flickr

Catedrala Notre Dame, Paris, Franța. Foto: Moyan Breen, Flickr

Am enumerat mai sus o serie de animale fantastice care hălăduiesc pe culmile clădirilor. Ca să le înțelegem mai bine, îți voi explica mai întâi ce este un gargui. Cuvântul vine din limba franceză, „gargouille", și înseamnă „gât". Probabil că semnificația provine de la zgomotul de gâlgâit al apei atunci când curge prin acest gât al animalului și prin gura sa. De fapt, garguiul este o sculptură din piatră, adesea din granit, care are un rol important în arhitectura unei clădiri, pe lângă cel de ornament. Multe garguie au jgheaburi tăiate pe spate pentru a dirija apa care, odată capturată, este direcționată prin gura deschisă a creaturii. Garguiele au de obicei o formă ciudată, alungită, deoarece lungimea acestora determină cât de departe este „scuipată" apa de ploaie față de pereții clădirii.

De-a lungul anilor, multe tipuri de creaturi au fost folosite ca gargui. Creaturi înfricoșătoare ca oameni cu fețe schimonosite, animale, creaturi mitologice, fiare imaginare, combinații de oameni și animale, toate sunt garguie dacă au funcțiunea de a dirija apa către exterior. Dacă acest rol dispare, nu mai vorbim de gargui, ci de grotesc, cel puțin în termeni de arhitectură. Un grotesc poate avea doar rol decorativ.

Materialele utilizate pentru cele mai vechi garguie au fost lemnul și teracota, însă sculpturile gotice au fost realizate din piatră, calcar și marmură. Uneori se găsesc și garguie din metal, precum plumbul. În general, sculpturile fantastice erau realizate la sol, iar spre finalizarea construcției erau urcate pe acoperișuri.

Ai observat prin orașele lumii aceste făpturi fantastice cocoțate pe clădiri?

Catedrala din Quito, Quito, Ecuador. Foto: Delphine Ménard

Château d'Amboise, Amboise,Franța. Foto: Ben Aveling

Știai că...

... primele garguie au apărut în arhitectura egipteană veche și că în general erau sub formă de cap de leu?

... în secolul al XVI-lea invenția scurgerilor din plumb a înlocuit folosirea garguielor pentru drenarea apei?

... în 1724, legea construcțiilor din Londra, adoptată de Parlamentul Marii Britanii, a făcut obligatorie folosirea de burlane sau conducte de scurgere verticale pentru toate construcțiile noi?

... arhitectul francez Viollet-le-Duc (1879-1814) a restaurat Catedrala Notre Dame din Paris cu multe dintre celebrele garguie văzute astăzi?

Mont Saint-Michel,Franța. Foto: Regina, Flickr

dicționar

A DRENA: A colecta și a evacua apa de infiltrație.

GARGUI: Jgheab sau burlan scurt pentru scurgerea apei de ploaie, de obicei bogat ornamentat (reprezentând animale fantastice).

GROTESC: Gen de ornamentație de origine romană, reintrodus în epoca Renașterii, constând într-o decorație fantastică, pictată sau sculptată, alcătuită din motive geometrice vegetale, animale și personaje (bizare) îmbinate cu arabescuri.

Text: arh. *Monica Popescu*, Asociația De-a Arhitectura

Cimitirul Oakland, Atlanta, Georgia, SUA. Foto: Kevin Trotman (The Rocketeet, Flickr)